

До разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.040
у Хмельницькому університеті управління
та права імені Леоніда Юзькова
29000, м. Хмельницький,
вул. Героїв Майдану, 8

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА –
доктора юридичних наук, професора КАСЬЯНЕНКО Любові Михайлівни
на дисертацію КАРПУШИНА Григорія Леонідовича на тему «Правове
регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів»,
подану на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право

Актуальність обраної теми. У розвинутих країнах світу місцеві податки і збори є важливим дохідним компонентом передусім у контексті забезпечення фінансової автономії територіальної громади. Вагомими складовими підсистеми місцевих податкових платежів є майнові податки і збори. Природно, що при впровадженні збору за місця для паркування транспортних засобів, який водночас є і місцевим, і майновим податковим платежем, вітчизняний законотворець розраховував на значні надходження від нього до загальних фондів місцевих бюджетів. Саме фіскальна роль паркувальних зборів і податків є головною у державах Європейського Союзу. Водночас необхідно зауважити, що збір за місця для паркування транспортних засобів не став важливим чинником мобілізації фінансових ресурсів до місцевих публічних фондів коштів. Правовий механізм вітчизняного паркувального збору далекий від ідеалу, що не дозволяє належним чином використати його потенціал. Водночас, слід зауважити, що вітчизняна юридична наука не поспіває за змінами, що відбуваються в суспільному житті, відповідно, і проблематика правового регулювання справляння збору за місця для паркування транспортних засобів потребує посилення наукового супроводження.

З огляду на вказані обставини дослідження обраної Карпушиним Г.Л. проблематики є виправданим, своєчасним та практично значимим.

Актуальність теми підтверджується також тим, що дисертаційну роботу виконано відповідно до Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 р. №12-21, на виконання програми досліджень Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927).

Тему дисертації затверджено вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (протокол № 2 від 23 жовтня 2019 року).

Ступінь обґрунтованості результатів представлених здобувачем наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації, та їх новизна. Виконана дисертація може бути охарактеризована як така, що має достатній науково-теоретичний рівень та практичну значимість положень й висновків, що пропонуються автором.

Здобувачем коректно сформульовано мету наукового дослідження, яка полягає в тому, щоб на основі здобутків фінансово-правової науки здійснити аналіз правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів, визначити правову природу зазначеного платежу та його місце у вітчизняній податковій системі, розкрити специфіку податково-правового механізму вітчизняного паркувального податкового платежу, виявити вади законодавчої регламентації та розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення чинного податкового законодавства.

Для досягнення окресленої мети дослідником обрані наступні завдання: здійснити ретроспективний правовий аналіз оподаткування, пов'язаного з паркуванням та стоянкою автомобільного транспорту; виокремити критерії періодизації законодавчої регламентації справляння вітчизняних паркувальних податкових платежів; розкрити правову природу збору за місця для паркування транспортних засобів; встановити місце вітчизняного обов'язкового

паркувального платежу в податковій системі України; здійснити характеристику основних елементів правового механізму збору за місця для паркування транспортних засобів; проаналізувати особливості додаткових елементів правового механізму збору за місця для паркування транспортних засобів; дослідити факультативність при справлянні збору за місця для паркування транспортних засобів; узагальнити зарубіжний досвід публічного-правового регулювання справляння паркувальних платежів, вивчити можливість його впровадження в нашої державі; виробити пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення податково-правового регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів, аргументувати зміни до чинного законодавства України.

Аналіз тексту дисертації дозволяє нам дійти висновку, що завдяки вдалому підбору та компонованню визначених в роботі завдань, дисертант досягнув поставленої мети. Зроблені у роботі висновки, узагальнення, рекомендації у повній мірі корелюють обраній меті дослідження та поставленим завданням.

Карпушин Г.Л. продемонстрував достатній рівень оперування основними доктринальними категоріями в межах об'єкта та предмета дослідження, що відповідно сформульовані як «суспільні відносини, що виникають у сфері оподаткування, зокрема, пов'язані зі справлянням збору за місця для паркування транспортних засобів» та «правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів». Здобувачем доведено можливість самостійно провадити ефективне наукове дослідження основних теоретичних положень та нормативно-правової бази за темою дисертації, виокремлювати та формулювати сутність основних проблемних моментів в досліджуваній сфері та пропонувати вектори їх подолання.

За результатами ознайомлення з дисертацією можна дійти умовиводу про те, що дослідник належною мірою оволодів методологічним інструментарієм крізь призму використання загальних логічних прийомів і методів (аналізу і синтезу, індукції і дедукції, абстрагування і конкретизації), а також вдалого поєднання на відповідному професійно-науковому рівні наступних методів наукового пізнання: діалектичного, системного, логіко-структурного, класифікаційного,

науково-абстрагувального, логіко-семантичного, історико-правового, формально-юридичного, порівняльно-правового.

Дисертаційна робота Карпушина Г.Л. складається з трьох розділів, які містять у собі шість підрозділів. Здобувач починає дослідження із ретроспективно-правового аналізу оподаткування, пов'язаного з паркуванням та стоянкою автомобільного транспорту, характеристики загальних засад справляння збору за місця для паркування транспортних засобів, при цьому особливу увагу приділяє аналізу правової природи цього обов'язкового платежу (розділ 1). У розділі 2 дисертації дослідник зосереджується на специфіці правового механізму збору за місця для паркування транспортних засобів (розглядаються особливості обов'язкових елементів, а також податкової пільги як факультативного елементу правового механізму аналізованого податкового платежу). Останній змістовний компонент дисертації присвячений аналізу основних векторів вдосконалення законодавчої регламентації збору за місця для паркування транспортних засобів (розділ 3). Вивчається зарубіжний досвід публічно-правового регулювання справляння паркувальних платежів, можливість його впровадження в Україні, розкриваються недоліки вітчизняного законодавства, що регламентує справляння збору за місця для паркування транспортних засобів, пропонуються ефективні шляхи їх усунення.

Обрана дисертантом структура роботи дозволила здійснити послідовний аналіз проблемних моментів правового регулювання справляння збору за місця для паркування транспортних засобів, розкрити сформульовану тему дисертації, вирішити поставлені завдання і досягти поставленої мети дослідження.

Дисертація характеризується комплексним підходом. Заслужують на увагу пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства (до Конституції України, до профільних законів, до підзаконних нормативно-правових актів).

Здобувач сформулювала низку рекомендацій, положень і висновків, що мають як науковий, так і практичний інтерес. З важливих доктринальних напрацювань можна виділити аналіз генезису вітчизняного податкового законодавства, дотичного до паркування і стоянки транспортних засобів,

виокремлення кількох умовних періодів/етапів; виділення тріади альтернативних критеріїв хронологічної періодизації податкового законодавства України, дотичного до паркування і стоянки транспортних засобів; характеристику збору за місця для паркування транспортних засобів як умовно-обов'язкового, нецільового, безповоротного, безоплатного, безумовного грошового платежу до загального фонду відповідного місцевого бюджету, що справляється згідно з Податковим кодексом України; розкриття правової природи паркувального податкового платежу, що наразі справляється в Україні через його характеристику як місцевого, реального (майнового), прямого податку з суб'єктів господарювання (юридичних осіб та осіб, прирівняних до них за правовим статусом), що організовують та провадять діяльність із забезпечення паркування та стоянки транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках; новий підхід до групування зборів як податкових платежів із цільовим використанням одержаних коштів; диференціацію факультативності у сфері паркувального оподаткування. Елементи наукової новизни дослідження повною мірою відображені у змісті дисертаційного дослідження і підтверджені ґрунтовними висновками здобувача. Таким чином, результати дисертаційного дослідження (у тому числі відображені у наукових публікаціях здобувача) мають необхідний рівень наукової новизни. Висновки, пропозиції та рекомендації, у тому числі й ті, що характеризують наукову новизну, одержані автором особисто. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають відповідні посилання, що підкреслює достовірність зроблених висновків.

Отримані автором результати мають і прикладне значення. Вони можуть бути використані в науково-дослідній роботі та правотворчій діяльності, в правозастосуванні та освітньому процесі.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Результати дослідження пройшли належну апробацію. Основні положення дисертації Карпушина Г.Л. на тему «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів» висвітлено у 11 наукових

публікаціях, з яких 3 наукових статті опубліковано у виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України, 1 наукова стаття – у науковому періодичному виданні держави, що є членом Європейського Союзу, а також у 7 тезах виступів на міжнародних науково-практичних конференціях. Текст дисертації містить посилання на використані при проведенню дослідженні наукові результати, ідеї, публікації інших авторів (список використаних джерел сформовано з 281 пункту).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Незважаючи на позитивну оцінку дисертаційної роботи Карпушина Григорія Леонідовича, потрібно звернути увагу на окремі питання, які мають не стільки критичний, скільки дискусійний характер. Наведені у подальшому дискусійні аспекти можуть поживавити обговорення наукового доробку здобувача під час його публічного захисту.

1. Нам імponує проведений здобувачем історико-правовий аналіз оподаткування, пов'язаного з паркуванням та/або стоянкою автомобільного транспорту. Натомість, це ретроспективне дослідження не тільки є оригінальним і цікавим, але містить і певні проблемні положення. Так, автор стверджує, що на українських теренах у стародавні часи не існувало державних утворень, а відповідно, податки і збори у сучасному розумінні не справлялись, як не існувало й їх правового регулювання (с. 29). Водночас дисертант, згадуючи Скіфію та міста-держави Північного Причорномор'я, відносить їх до державних утворень, що існували на українських просторах за стародавніх часів (с. 31). Вважаємо, що пошукувачу варто або усунути наведене протиріччя або надати пояснення такого різночитання.

2. На стор. 66 дисертації здобувач констатує, що у науковому співтоваристві панує кілька різних підходів до оподаткування нерухомого майна (зокрема, традиційний, ефективний, новий, альтернативний). На нашу думку, представлена робота тільки виграла, аби автор пояснив у чому полягає сутність цих теоретичних підходів.

3. У дослідженні згадуються такі нормативно-правові документи уряду, як Правила паркування транспортних засобів (затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року №1342) та Правила зберігання транспортних засобів на автостоянках (затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року №115). Хотілося б почути під час публічного захисту дисертації причину з якої автор фактично уникає їх аналізу.

4. Здобувач пропонує врахувати при оновленні Податкового кодексу України екологічну складову збору за місця для паркування транспортних засобів і встановити додаткові звільнення від оподаткування щодо площі земельних ділянок, які відведені для паркування транспорту на екологічних безпечних двигунах (електромобілів) (с. 153). На нашу думку, варто підтримати застосування такого преференційного важеля. Водночас, на наш погляд, доцільно конкретизувати позицію автора і щодо можливості його впровадження до транспортних засобів на водневих двигунах, а також до гібридного автотранспорту (HEV). Адже гібридні автомобілі (м'які, повні, паралельні, серійні) не тільки дозволяють досягнути паливної економії, але і зменшити викид у повітря шкідливих речовин.

Водночас варто зауважити, що висловлені зауваження мають дискусійний і суб'єктивний характер, суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованого дослідження. Дискусійність окремих положень, про які мова йде вище, притаманна будь-якій творчій роботі.

Висновок. Дослідження Карпушина Григорія Леонідовича на тему «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів», подане на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії, є самостійною завершеною кваліфікаційною науковою роботою, що містить нові обґрунтовані та аргументовані результати, які у своїй сукупності є значущими як для правової доктрини, так і мають практичне значення.

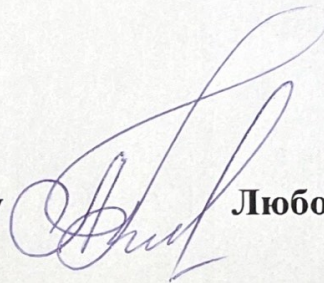
Для роботи характерний логічний стиль викладення матеріалу, смислова завершеність, цілісність. На нашу думку, науково-практичні результати, отримані Карпушиним Григорієм Леонідовичем є достовірними й

об'єктивними. Висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. Загалом дисертаційна робота відображає науково-обґрунтовані розробки, які у сукупності мають важливе значення для розвитку правової науки та практичної діяльності відповідних суб'єктів.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дослідження Карпушина Григорія Леонідовича на тему «Правове регулювання збору за місця для паркування транспортних засобів» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор – Карпушин Григорій Леонідович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри публічного права
Державного податкового університету**

Любов КАСЬЯНЕНКО